«ΑΓΙΟΙ ΚΑΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ – Εις Ταν Πόλιν», του Γιάννη Καλπούζου – Γράφει η Κλειώ Τσαλαπάτη
Εκδόσεις: Ψυχογιός
Σελίδες: 776
Τιμή: 16,92 €

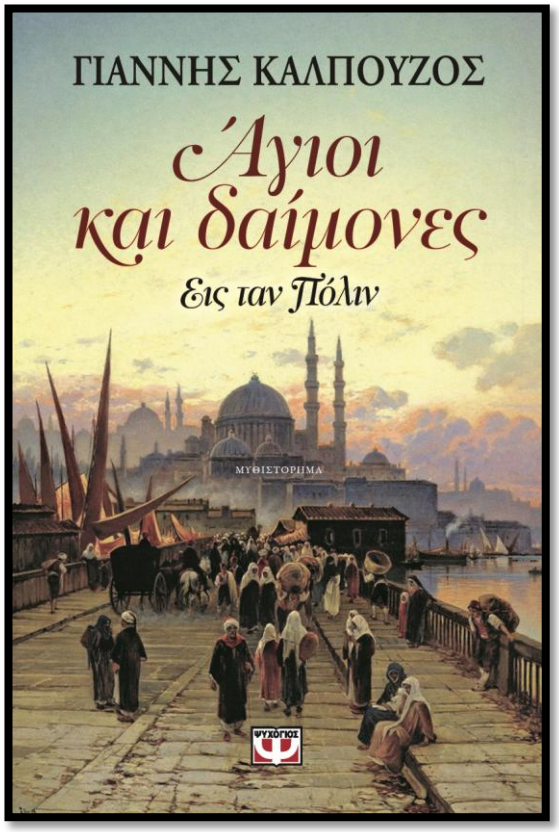

Η πρώτη φορά που πήρα στα χέρια μου αυτό το υπέροχο ιστορικό μυθιστόρημα ήταν το Μάϊο του 2011, λίγες μέρες αφότου εκδώθηκε για πρώτη φορά. Έως τότε, δε γνώριζα τον συγγραφέα, ούτε τον άνθρωπο Γιάννη Καλπούζο. Δεν είχα ακόμη την τιμή. Αυτό που με ώθησε να πάρω το βιβλίο του στα χέρια μου ήταν ο πρωτότυπος τίτλος του και το υπέροχο εξώφυλλό του. Όταν ξεκίνησα να το διαβάζω συνειδητοποίησα πως είχα μπροστά μου ένα μεγάλο λογοτεχνικό έργο, από αυτά που διαβάζεις σε πολύ αραιά χρονικά διαστήματα λόγω του *"βάρους"* τους, αλλά σίγουρα τα ξαναδιαβάζεις αρκετές φορές στη ζωή σου και, χωρίς να το θέλεις, σε *"στοιχειώνουν"* για πάντα. Μένει χαραγμένο για πάντα στο μυαλό σου, σαν ένα βιβλίο αριστουργηματικό, συγκλονιστικό, που η θέση του είναι πλάϊ στους κλασσικούς συγγραφείς της Ελληνικής και Παγκόσμιας λογοτεχνίας. Αυτό το γράφω και το υποστηρίζω, χωρίς καμιά διάθεση υπερβολής, διότι το πιστεύω ακράδαντα.

Η δεύτερη φορά που ξαναδιάβασα το αριστουργηματικό *«Άγιοι και Δαίμονες»* ήταν με την αφορμή της επανέκδοσής του από τις εκδόσεις Ψυχογιός πριν από λίγο καιρό. Οι εντυπώσεις και τα συναισθήματα που μου δημιουργήθηκαν ήταν εξίσου έντονα, καθώς εντυπωσιάστηκα για μία ακόμη φορά από το ανεπανάληπτο αυτό έργο του εξαίρετου συγγραφέα Γιάννη Καλπούζου. Πρόκειται για ένα βιβλίο που σε καθηλώνει από τις πρώτες σελίδες του, καθώς σε μεταφέρει στα ταραγμένα εκείνα χρόνια της Τουρκοκρατίας, στην Κωνσταντινούπολη, *"εις ταν Πόλιν"*, *"Ίστανμπούλ"*, λίγο πριν και όταν πλέον το ελληνικό γένος ξεσηκώθηκε. Αυτή η χρονική και τοπική επιλογή του συγγραφέα καθιστά το βιβλίο του πρωτότυπο και μοναδικό. Έχουμε διαβάσει αρκετά βιβλία για την ίδια την Επανάσταση του 1821, είτε από την πλευρά των Ελλήνων, είτε από την πλευρά των Τούρκων, όχι όμως τοποθετημένα στο χώρο της Κωνσταντινούπολης και εν μέσω των αντιποίνων που υπέστησαν οι Έλληνες της Πόλης από τους Οθωμανούς.

Σε έναν πόλεμο πάντα οι απώλειες είναι αμοιβαίες, ποτέ δεν πλήττεται μόνο η μία πλευρά. Ο συγγραφέας, λοιπόν, μας παρουσιάζει άψογα και ολοζώντανα τις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν από τους Τούρκους στους Ρωμιούς, αλλά και το αντίστροφο. Ο *"δαίμονας"* του πολέμου βγάζει το χειρότερο και βαρβαρότερο εαυτό των ανθρώπων στην επιφάνεια – μετατρέποντας τους *"Άγιους"* σε *"Δαίμονες"* και τούμπαλιν – και ο κάθε φιλειρηνικός και πράος, μέχρι πρότινος, άνθρωπος μπορεί να γίνει ικανός για τις χειρότερες, τις πιο ανομολόγητες πράξεις. Και όταν οι πράξεις αυτές λαμβάνουν χώρα στο πεδίο της μάχης, τότε είναι γεγονός πως δεν σοκάρουν τόσο πολύ. Όταν όμως αυτές

διαπράττονται σε βάρος των αμάχων και των ανυπεράσπιστων του κάθε πολέμου τότε αποκτούν άλλη βαρύτητα, διάσταση και σημασία.

Μέσα από τους δύο κεντρικούς ήρωες του βιβλίου, τον Τζανή και τον Ανθία, ο Γιάννης Καλπούζος ζωντανεύει με απίστευτη ακρίβεια τα γεγονότα των πρώτων περίπου 30 χρόνων του 19ου αιώνα. Μπροστά από τα μάτια μας περνούν σκηνές με τις διώξεις των Ελλήνων της Πόλης, μάχες και ιστορικά γεγονότα, που αποκτούν πιο προσωπική υπόσταση, καθώς τις διαβάζουμε μέσα από επιστολές και αφηγήσεις του κάθε ήρωα ξεχωριστά. Η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας είναι η πραγματική *"ζωντανή"* γλώσσα της εποχής, με όλο το συνοθύλλευμα της ντοπιολαλιάς, ενός κράματος ελληνικών και τούρκικων που θα μας θυμίσουν πολλές από τις λέξεις που χρησιμοποιούμε ακόμα και σήμερα, κάνοντας έτσι το υπέροχο κείμενο του συγγραφέα ακόμα πιο οικείο.

Αυτό το βιβλίο ήταν για μένα μια τεράστια *"τράπεζα γνώσεων"* για εκείνη την εποχή, καθώς γνώρισα, πέρα από τα ιστορικά γεγονότα των ταραγμένων εκείνων χρόνων, πολλά ήθη και έθιμα, λαογραφικά στοιχεία, ρητά και τραγούδια, όπως επίσης και παραστατικότατες περιγραφές ανθρώπων, χαρακτήρων, τοποθεσιών, καταστάσεων, μαχών και βασανιστηρίων. Διαβάζοντάς το αισθανόμουν κάθε στιγμή πως με κάποιο μαγικό, ασύλληπτο τρόπο είχα *"διακτινιστεί"* σε εκείνο το μακρινό, ζοφερό παρελθόν και μπορούσα να παρατηρήσω από κοντά κάθε γεγονός που συνέβαινε. Δεν μπορώ, καν, να διανοηθώ πόσες ώρες ξόδεψε ο συγγραφέας πάνω από αναρίθμητες ιστορικές πηγές για να μπορέσει να ζωντανέψει μπρος στα μάτια των έκπληκτων αναγνωστών του εκείνη την εποχή.

Πέρα, όμως, από τον καθαρά ιστορικό χαρακτήρα αυτού του αριστουργηματικού μυθιστορήματος πρέπει να σταθούμε και στην συγκλονιστική μυθοπλασία του, όπου ο έρωτας κρατά έναν βασικό ρόλο, καθώς η αγάπη, ο πόθος και το πάθος βρίσκουν πάντα την ευκαιρία να ανθίσουν οπουδήποτε, ακόμα και εν μέσω τέτοιων σημαντικών ιστορικών στιγμών. Η γυναίκα, και όλα όσα αυτή μπορεί να εμπνεύσει και να αντιπροσωπεύσει, είναι πανταχού *"παρούσα"*, άλλοτε ορατή στο προσκήνιο με τις πράξεις και τα λόγια της και άλλοτε αόρατη στο παρασκήνιο με την εκκωφαντική σιωπή της. Ηρωίδες όπως η Ζοσερή, η Μαριώρα, η Ισμιχάν, η Ροδόπη, η Εράστη, η Λιονού, η Γιοχαή και τόσες άλλες κάνουν αισθητή την παρουσία τους και την ύπαρξή τους μέσα από την αγάπη τους για τους ήρωες του βιβλίου, ακόμα και μέσα από την σιωπή και την αφάνεια στις οποίες τις είχε καταδικάσει η εποχή και η κοινωνική θέση τους.

Μου είναι δύσκολο να περιγράψω όλα όσα μπορεί αυτό το αριστουργηματικό ιστορικό μυθιστόρημα να προσφέρει στον κάθε απαιτητικό αναγνώστη, αλλά το μόνο που μπορώ να πω, μετά απόλυτης βεβαιότητας, είναι πως ο Γιάννης Καλπούζος είναι ένας χαρισματικός συγγραφέας, κορυφαίος στο είδος του, που κερδίζει τους αναγνώστες του από το πρώτο βιβλίο του το οποίο θα πάρουν στα χέρια τους. Εγώ, τουλάχιστον, δηλώνω πιστή και ένθερμη αναγνώστριά του, περιμένω κάθε νέο βιβλίο του με ανυπομονησία και σας συστήνω ανεπιφύλακτα να διαβάσετε τους *«Άγιους και Δαίμονες – Εις Ταν Πόλιν»*, διότι πρόκειται για ένα από τα σπάνια λογοτεχνικά αριστουργήματα, ένα από τα έργα που έχουν κερδίσει επάξια την θέση τους στον απαιτητικό και δύσκολο χώρο του ιστορικού μυθιστορήματος!

Υπόθεση Οπισθόφυλλου:

«Πότε σαν ζωηρόχρωμη ζωγραφιά και πότε ιστορώντας τη σκληρή πραγματικότητα, ο Τζανής Κομνάς, με κύριο συνοδοιπόρο τον εκπληκτικής ομορφιάς, άσωτο, μαγικό, γενναιόδωρο, ανυπότακτο, άγιο και δαίμονα Ανθία, πορεύεται στην Κωνσταντινούπολη του 1808-1831.

Στο υφαντό της μυθοπλασίας περιπλέκονται το άρωμα Κυνηγός του Ανέμου, που ξετρελαίνει τις χανούμισσες και τις αρχόντισσες, έρωτες και περιπετειώδεις διαδρομές με αναπάντεχη εξέλιξη, αποσιωπημένες αλήθειες, ερωμένες πατριαρχών, η επανάσταση του 1821 δοσμένη από το κέντρο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, οι Ευρωπαίοι πρέσβεις που πουλάνε γυναικόπαιδα στους Τούρκους, οι «μακελεμένοι» Οσμανλήδες που κυκλοφορούν για να εξαγριώνονται οι μουσουλμάνοι, οι σφαγές των χριστιανών της Κωνσταντινούπολης και της Χίου από τους αποθηριωμένους Οθωμανούς, ο Πόντος, το Δραγατσάνι, η Τρίπολη, το Ναύπλιο, η Αλεξάνδρεια, το Μανιάκι.

Κι ακόμη: χαρέμια, φτώχεια, μεγιστάνες, σμήνη πλανόδιων πωλητών, παπάδες τσαρλατάνοι, συμμορίες των δρόμων, συντεχνίες ζητιάνων, κρυπτοχριστιανοί, πολύβουα και λαμπερά παζάρια, τεράστια καπηλειά, στις εισόδους των οποίων στέκονται ομοφυλόφιλα αγόρια, και χαμάληδες να μεταφέρουν με κοφίνια τους μεθυσμένους, σκλαβοπάζαρα, βασανιστήρια, το μπουντρούμι κι η αστυνομία του Πατριαρχείου, αγιάσματα, η Μεγάλη του Γένους Σχολή, ερωτικά ξόρκια, οδαλίσκες, μαύροι και λευκοί ευνούχοι στο παλάτι του σουλτάνου, οι φανταχτερές νύχτες του Ραμαζανιού, χοροεσπερίδες, πανηγύρια των Ρωμιών, ναυτικές περιπέτειες και πόσα άλλα.

Κι όλα υπό τη σκιά του πόθου, του φόβου και του όχλου, και μέσα από το ήμερο και το άγριο, την ομορφιά και την ασχήμια, το καλό και το κακό, που μπορεί να ενυπάρχουν στον ίδιο άνθρωπο και να τον μεταμορφώνουν, ανάλογα με τις συνθήκες και τις καταστάσεις που καλείται ν' αντιμετωπίσει, σε άγιο, δαίμονα, άγιο και δαίμονα.»